
Državni izpitni center

SPOMLADANSKI IZPITNI ROK

PSIHOLOGIJA

NAVODILA ZA OCENJEVANJE

Torek, 4. junij 2013

SPLOŠNA MATURA

Popravljená moderirana različica

IZPITNA POLA 1

1. naloga

Naloga	Navodila za točkovanje	Točke
1.1	<p>Navedba občutka: vonj</p> <p>Opredelitev diferencialnega čutnega praga: Najmanjša razlika v intenzivnosti dveh dražljajev, ki jo občutimo.</p> <p>Poimenovanje in opredelitev drugega čutnega praga:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Absolutni čutni prag: najmanjša intenzivnost dražljaja, ki jo občutimo. – Terminalni čutni prag: intenzivnost dražljaja, pri kateri občutek ne narašča več (čeprav se intenzivnost dražljaja stopnjuje). <p>OPOMBA: Kandidat lahko poimenuje in opredeli absolutni <i>ali</i> terminalni prag.</p>	
2. raven	naveden občutek, opredeljen diferencialni prag ter poimenovan in opredeljen drugi prag	4
	naveden občutek, opredeljen diferencialni prag in poimenovan drugi prag ali naveden občutek, poimenovan in opredeljen drugi prag	3
1. raven	naveden občutek in opredeljen diferencialni prag ali naveden občutek in poimenovan drugi prag ali poimenovan in opredeljen drugi prag	2
	opredeljen diferencialni prag ali naveden občutek ali poimenovan drugi prag	1
1.2	<p>Ponazoritev čutnih pragov s primeri, npr.:</p> <p>Absolutni čutni prag: Prižgemo radio in ne slišimo ničesar. Nato počasi vrtimo gumb za jakost zvoka. Ko zaslišimo prvi zvok, smo dosegli absolutni slušni prag.</p> <p>Diferencialni čutni prag: Soba osvetljuje žarnica 100 W. Ko pregori, jo zamenjamo z žarnico 110 W, a razlike ne opazimo. Soba se nam zdi svetlejša šele takrat, ko uporabimo žarnico 120 W – to občutenje razlike med dražljajema določa diferencialni prag.</p> <p>Terminalni čutni prag: Če človeka mučijo, občutek bolečine sprva narašča. Ko je dosežen terminalni prag za bolečino, pa se ta kljub stopnjevanju mučenja ne poveča. Človek navadno izgubi zavest.</p>	
4. raven	oba praga ponazorjena s primerom OPOMBA: Ocena 3 ali 4 točke je odvisna od kakovosti odgovora.	3–4
3. raven	1 prag ponazorjen s primerom	2
	1 prag pomanjkljivo ponazorjen s primerom OPOMBA: Čutni prag je pomanjkljivo ponazorjen s primerom, ko kandidat zgolj navede okoliščino, v kateri se kažejo značilnosti čutnega praga, npr. mučenje v srednjem veku.	1

Naloga	Navodila za točkovanje	Točke
1.3	<p>Presoje spreminjanja čutnih pragov pri isti osebi z utemeljitvami, npr.:</p> <ul style="list-style-type: none"> – značilnosti dražljajev: občutljivost očesa je odvisna od moči svetlobe, zato se glede na dan in noč spreminja; absolutni slušni prag se spreminja s frekvenco zvoka: uho je najboljčutljivejše za frekvence človeškega govora; diferencialni prag občutka je odvisen od intenzivnosti osnovnega dražljaja ... – telesno in zdravstveno stanje: če smo prehlajeni, se absolutna praga za vonj in okus zvišata; pri nosečnicah je absolutni prag za vonj nižji: občutljivejše postanejo za vonje in okuse nekaterih jedi ... – starost posameznika: s starostjo se absolutni prag za zvok zviša: starejši ljudje slabše slišijo predvsem zvoke visokih frekvenc; pri starejših se pojavi slabovidnost ... – znanje in izkušnje: pri poklicnih pokuševalcih vina ali uglasovalcih glasbil se niža diferencialni čutni prag tudi zaradi številnih izkušenj, ki ostrijo njihovo občutljivost za okus ali zvok; zaradi znanja, ki jim olajšuje razlikovanje različnih vin ... – motivacija: če nas glasba zanima in jo pozorno poslušamo, bomo prej občutili razlike v jakosti zvokov, prej bomo slišali napake ... – drugi smiselni odgovori po presoji ocenjevalca <p>OPOMBA: Kandidat lahko navaja le presoje z enega čutnega področja (npr. sluha). Presoje so ustrezne tudi, če se nanašajo le na enega od čutnih pragov (npr. absolutni prag – nosečnost, prehlad ...).</p> <p>Če kandidat ne navede, na kateri čutni prag se utemeljitev nanaša, se oceni na 5. ravni.</p>	
6. raven	3 presoje, 2 utemeljeni	4
	2 presoji, 1 utemeljena	3
5. raven	1 presoja z utemeljitvijo ali 2 presoji	2
	1 presoja	1

2. naloga

Naloga	Navodila za točkovanje	Točke
2.1	<p>Značilnosti vprašalnika:</p> <ul style="list-style-type: none"> – je raziskovalna tehnika za pridobivanje podatkov, – vprašanja so postavljena v pisni obliki; spraševanci sami berejo vprašanja in nanje odgovarjajo, – vprašanja so lahko zaprtega in odprtega (in kombiniranega) tipa, – vprašanja so vnaprej pripravljena ... <p>Poimenovanje tipa vprašanj v besedilu: vprašanje odprtega tipa</p> <p>Opis značilnosti vprašanj odprtega tipa: mogoči odgovori niso vnaprej določeni; prosto odgovarjanje na vprašanje</p>	
2. raven	navedeni 2 značilnosti vprašalnika, poimenovanje in opis tipa vprašanj iz besedila	4
	navedena 1 značilnost vprašalnika, poimenovanje in opis tipa vprašanj iz besedila	3
1. raven	navedena 1 značilnost vprašalnika in poimenovanje tipa vprašanj iz besedila ali poimenovanje tipa vprašanj iz besedila in opis tega tipa vprašanj	2
	navedena 1 značilnost vprašalnika ali poimenovanje tipa vprašanj ali opis tega tipa vprašanj	1
2.2	<p>Drugi tip vprašanj v vprašalniku: zaprti tip vprašanj</p> <p>Primer vprašanja zaprtega tipa o uporabi interneta, npr.: Zakaj običajno uporabljate internet? A Za učenje in iskanje koristnih informacij. B Za igranje iger. C Za komuniciranje po družabnih omrežjih. D Za prebiranje elektronske pošte in odgovarjanje nanjo.</p> <p>Raziskovalna tehnika: intervju; ocenjevalna lestvica.</p>	
4. raven	poimenovan tip vprašanja, 2 primera in navedba 1 tehnike OPOMBA: Ocena 3 ali 4 točke je odvisna od kakovosti navedenih primerov. Upošteva se tudi odgovor, ki se nanaša na poimenovanje in primer kombiniranega tipa vprašanj.	3–4
3. raven	poimenovan tip vprašanj, 1 primer in navedba 1 tehnike ali poimenovan 1 tip vprašanj in 2 primera ali 2 primera in navedba tehnike	2
	poimenovan tip vprašanj in 1 primer ali 1 primer in navedena 1 tehnika ali poimenovan tip vprašanj in navedena tehnika OPOMBA: Če primeri nalog niso vezani na uporabo interneta, se odgovor oceni na 3. ravni.	1

Naloga	Navodila za točkovanje	Točke									
2.3	<p data-bbox="333 271 1118 331">Presoja prednosti in pomanjkljivosti odprtega in zaprtega tipa vprašanj, npr.:</p> <table border="1" data-bbox="333 338 1265 1070"> <thead> <tr> <th data-bbox="333 338 413 389"></th> <th data-bbox="413 338 869 389">Prednosti</th> <th data-bbox="869 338 1265 389">Pomanjkljivosti</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td data-bbox="333 389 413 667">Odprti tip vprašanj</td> <td data-bbox="413 389 869 667"> <ul style="list-style-type: none"> – Spraševancev ne omejujemo pri odgovorih, – dobimo poglobljene in nepotvorjene podatke, – podatke lahko uporabimo pri individualni obravnavi in pomoči, – temeljitejši vpogled v raziskovalni problem. </td> <td data-bbox="869 389 1265 667"> <ul style="list-style-type: none"> – Zamudna in zahtevna analiza odgovorov, npr. njihovo razvrščanje, – spraševanci niso pripravljeni sodelovati, ker je odgovarjanje preveč zahtevno. </td> </tr> <tr> <td data-bbox="333 667 413 1070">Zaprti tip vprašanj</td> <td data-bbox="413 667 869 1070"> <ul style="list-style-type: none"> – Primerjanje odgovorov in analiziranje vprašalnikov je enostavno, – hitrejše in lažje odgovarjanje za spraševance, zato obstaja večja verjetnost, da bodo pripravljeni sodelovati, – uporabnost pri velikih skupinah anketirancev, – potrebujemo manj časa in zato je uporaba takšnih vprašalnikov cenejša. </td> <td data-bbox="869 667 1265 1070"> <ul style="list-style-type: none"> – Težko predvidevamo vse mogoče odgovore, zato so lahko izidi potvorjeni, – spraševanci odgovarjajo manj premišljeno, – spraševanci morajo veliko brati. </td> </tr> </tbody> </table>		Prednosti	Pomanjkljivosti	Odprti tip vprašanj	<ul style="list-style-type: none"> – Spraševancev ne omejujemo pri odgovorih, – dobimo poglobljene in nepotvorjene podatke, – podatke lahko uporabimo pri individualni obravnavi in pomoči, – temeljitejši vpogled v raziskovalni problem. 	<ul style="list-style-type: none"> – Zamudna in zahtevna analiza odgovorov, npr. njihovo razvrščanje, – spraševanci niso pripravljeni sodelovati, ker je odgovarjanje preveč zahtevno. 	Zaprti tip vprašanj	<ul style="list-style-type: none"> – Primerjanje odgovorov in analiziranje vprašalnikov je enostavno, – hitrejše in lažje odgovarjanje za spraševance, zato obstaja večja verjetnost, da bodo pripravljeni sodelovati, – uporabnost pri velikih skupinah anketirancev, – potrebujemo manj časa in zato je uporaba takšnih vprašalnikov cenejša. 	<ul style="list-style-type: none"> – Težko predvidevamo vse mogoče odgovore, zato so lahko izidi potvorjeni, – spraševanci odgovarjajo manj premišljeno, – spraševanci morajo veliko brati. 	
	Prednosti	Pomanjkljivosti									
Odprti tip vprašanj	<ul style="list-style-type: none"> – Spraševancev ne omejujemo pri odgovorih, – dobimo poglobljene in nepotvorjene podatke, – podatke lahko uporabimo pri individualni obravnavi in pomoči, – temeljitejši vpogled v raziskovalni problem. 	<ul style="list-style-type: none"> – Zamudna in zahtevna analiza odgovorov, npr. njihovo razvrščanje, – spraševanci niso pripravljeni sodelovati, ker je odgovarjanje preveč zahtevno. 									
Zaprti tip vprašanj	<ul style="list-style-type: none"> – Primerjanje odgovorov in analiziranje vprašalnikov je enostavno, – hitrejše in lažje odgovarjanje za spraševance, zato obstaja večja verjetnost, da bodo pripravljeni sodelovati, – uporabnost pri velikih skupinah anketirancev, – potrebujemo manj časa in zato je uporaba takšnih vprašalnikov cenejša. 	<ul style="list-style-type: none"> – Težko predvidevamo vse mogoče odgovore, zato so lahko izidi potvorjeni, – spraševanci odgovarjajo manj premišljeno, – spraševanci morajo veliko brati. 									
6. raven	2 presoji prednosti in 2 presoji pomanjkljivosti za vsak tip vprašanj	4									
	2 presoji prednosti in 1 presoja pomanjkljivosti za vsak tip ali obratno	3									
5. raven	1 presoja prednosti in 1 presoja pomanjkljivosti za vsak tip	2									
	2 presoji	1									

3. naloga

Naloga	Navodila za točkovanje	Točke
3.1	<p>Opredelitev frustracije: Frustracija je stanje doživljanja oviranosti v motivacijski situaciji.</p> <p>Opredelitev osebnostne čvrstosti:</p> <ul style="list-style-type: none"> – lastnost, od katere je odvisno, kako uspešno se bomo spoprijemali s stresom; – lastnost, od katere je odvisno, koliko stresa lahko oseba prenese brez negativnih posledic; – lastnost, povezana z nižjo stopnjo obolevnosti zaradi stresa. <p>Sestavine osebnostne čvrstosti:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. angažiranost (dejavno spoprijemanje z obremenitvijo), 2. izzvanost (obremenitev je dojeta kot izziv), 3. (notranji) nadzor nad dogodki; občutje nadzora. <p>OPOMBA: Sestavine osebnostne čvrstosti so lahko poimenovane ali opisane.</p>	
2. raven	opredelitev frustracije in osebnostne čvrstosti ter navedene 3 sestavine osebnostne čvrstosti	4
	opredelitev frustracije <i>in</i> osebnostne čvrstosti ter navedeni 2 sestavini osebnostne čvrstosti	3
1. raven	opredelitev frustracije <i>ali</i> osebnostne čvrstosti ter navedeni 2 sestavini osebnostne čvrstosti ali obe opredelitvi ali navedene 3 sestavine osebnostne čvrstosti	2
	opredelitev frustracije ali opredelitev osebnostne čvrstosti ali navedeni 2 sestavini osebnostne čvrstosti	1
3.2	<p>Pojasnitev odzivanja na frustracijsko situacijo, npr.:</p> <p>Frustracijska situacija: za potovanje po Peruju in Boliviji še nimamo dovolj denarja.</p> <p>Posameznik z visoko osebnostno čvrstostjo:</p> <ul style="list-style-type: none"> – bo iskal različne načine, da se na potovanje vendarle odpravi, npr. opravljal bo honorarna dela; začel bolj sistematično varčevati; si organiziral potovanje tako, da bo manj drago ... – dejavno in zavzeto se spoprijema s frustracijo, – to, da nima dovolj denarja za razkošno, turistično potovanje jemlje kot priložnost, da potuje nekoliko drugače, npr. dober del poti prekolesari; prenočišče išče pri domačinih; med potovanjem išče delo ... – frustracijsko situacijo dojema kot izziv ali kot priložnost, – prepričan je, da je predvsem od njega samega odvisno, ali se bo odpravil na tako zaželeno potovanje; zaupa, da mu bo uspelo ... – občutje notranjega nadzora nad dogodki. 	
4. raven	ponazoritev odziva na situacijo iz besedila, vključene vse 3 sestavine osebnostne čvrstosti	4
	ponazoritev odziva na situacijo iz besedila, vključeni 2 sestavini	3
3. raven	ponazoritev odziva na situacijo iz besedila, vključena 1 sestavina ali ponazoritev odziva na katerokoli situacijo, vključeni vsaj 2 sestavini	2
	splošen opis	1
	OPOMBA: Če kandidat samo splošno opiše odziv posameznika z visoko osebnostno čvrstostjo, npr. se bo zavzeto lotil reševanja problema ..., je ocenjen z 1 točko.	

Naloga	Navodila za točkovanje	Točke
3.3	<p>Presoja in utemeljitev posledic</p> <p>Pozitivne posledice, npr.:</p> <ul style="list-style-type: none"> – višanje osebnostne čvrstosti in/ali frustracijske tolerance: spoprijemanje s frustracijami nas utrdi, postanemo odpornejši zoper različne obremenitve, naučimo se konstruktivnega odzivanja, – razvoj pozitivne samopodobe: zaradi pozitivnih izkušenj pri spoprijemanju s frustracijami postane naša samopodoba boljša, poveča se naša samozavest ..., – spoznavanje in razumevanje sebe: zaradi frustracij se lahko poglobimo vase in bolje spoznamo, naučimo se sprejemati sebe, – večja zavzetost: če ocenimo, da je ovira majhna, nas to spodbudi, še bolj si prizadevamo, da bi dosegli cilj, – drugi smiselni odgovori po presoji ocenjevalca. <p>Negativne posledice, npr.:</p> <ul style="list-style-type: none"> – slabšanje samopodobe: zaradi negativnih izkušenj pri spoprijemanju s frustracijami postane naša samopodoba slabša in samospoštovanje pade, – pojav negativnih čustev: če ocenimo, da je ovira prevelika, ali če je ne uspemo premagati, se pojavijo močna neprijetna čustva jeze, strahu, užaljenosti ..., – nezadovoljenost potreb: zaradi negativnih čustev in napetosti, povezanih s frustracijo, se začnemo izogibati frustracijskim situacijam in se zadovoljivosti potreb, pri katerih smo ovirani, odrečemo ..., – drugi smiselni odgovori po presoji ocenjevalca. 	
6. raven	presoje 3 posledic (vključene pozitivne in negativne) z utemeljitvami	4
	presoji 2 posledic (vključene pozitivne in negativne) z utemeljitvama	3
5. raven	presoja 1 posledice z utemeljitvijo ali presoji 2 posledic (vključene pozitivne in negativne)	2
	presoji 2 posledic	1

4. naloga

Naloga	Navodila za točkovanje	Točke
4.1	<p>Opredelitev učenja: Učenje je proces spreminjanja znanja ali vedenja zaradi izkušenj z razmeroma trajnim učinkom.</p> <p>Vrsti notranjih dejavnikov v besedilu: fiziološki, psihološki.</p> <p>Primer fiziološkega dejavnika v besedilu: telesna kondicija.</p> <p>Primeri psiholoških dejavnikov v besedilu: jezikovna inteligentnost, želi dobro obvladati tuje jezike, francoščino se uči tako, da posluša posnetke naravnih govorcev.</p>	
2. raven	opredelitev učenja, ugotovljeni vrsti dejavnikov in izpisan 1 primer za vsako vrsto	4
	opredelitev učenja, ugotovljeni vrsti dejavnikov in izpisan 1 primer za 1 vrsto	3
1. raven	pomanjkljiva opredelitev učenja in ugotovljeni vrsti dejavnikov ali ugotovljeni obe vrsti dejavnikov in izpisan 1 primer za 1 vrsto ali pomanjkljiva opredelitev, ugotovljena 1 vrsta dejavnikov in izpisan 1 primer	2
	pomanjkljiva opredelitev učenja ali ugotovljeni vrsti dejavnikov ali ugotovljena 1 vrsta dejavnikov in izpisan primer OPOMBA: Opredelitev učenja je pomanjkljiva, če ne vključuje ključnih pojmov: spreminjanje znanja ali vedenja, izkušnje in trajnost	1
4.2	<p>Besedilo z opisom učno neuspešnega učenca pri slovenščini s ponazoritvijo treh vrst dejavnikov, npr.: Marko ima slabši besedni zaklad (psihološki dejavnik), zato slabo piše spise pri slovenščini. Prav tako se slovnična pravila uči le na pamet (psihološki dejavnik) in jih zato ne razume dobro. Učiteljica slovenščine ne pričakuje veliko od njega (socialni dejavnik), starši pa se ne zanimajo za njegovo učenje (socialni dejavnik). Marko ima nizko raven energije in postane pri učenju hitro utrujen (fiziološki dejavnik).</p>	
4. raven	ustrezna ponazoritev s 3 dejavniki (za vsak dejavnik 2 ponazoritvi) OPOMBA: Ocena 3 ali 4 je odvisna od kakovosti ponazoritve. Če kandidat ne veže učno neuspešnost na slovenščino, je ocenjen s 3 točkami.	3–4
3. raven	ustrezna ponazoritev z 2 dejavnikoma (za vsak dejavnik 2 ponazoritvi) ali ustrezna ponazoritev s 3 dejavniki	2
	ustrezna ponazoritev z 2 dejavnikoma ali splošen opis 3 dejavnikov	1

Naloga	Navodila za točkovanje	Točke
4.3	<p>Predlogi za izboljšanje učenja in pojasnitve, npr.:</p> <ul style="list-style-type: none"> – učenje prilagodimo prevladujočemu učnemu slogu: če pri nas prevladuje vidni slog, si nove besede zapišemo na kartice in kartice prilepimo na vidno mesto; če prevladuje slušni slog, poslušamo kasete in glasno ponavljamo ..., – učimo se z razumevanjem: slovnična pravila si ponazorimo s čim več primeri ..., – uporaba mnemonike: kadar si besede ne moremo zapomniti, naredimo asociacijo z zvočno podobno besedo v slovenskem jeziku ..., – glasno obnavljanje lekcij s svojimi besedami: vadimo izgovarjanje besed; razmišljamo, kako bomo izrazili neko misel v tujem jeziku ..., – drugi smiselni odgovori po presoji ocenjevalca. 	
6. raven	3 predlogi s pojasnitvami	4
	3 predlogi z 2 pojasnitvama OPOMBA: Kandidat je ocenjen na 6. ravni, če navaja predloge učenja, ki se neposredno nanašajo na učenje tujega jezika.	3
5. raven	2 predloga, oba pojasnjena	2
	2 predloga ali 1 pojasnjen predlog	1

IZPITNA POLA 2

A) Naloge izbirnega tipa

Naloga	Odgovor
1	B
2	C
3	C
4	D

Naloga	Odgovor
5	B
6	D
7	A
8	A

Naloga	Odgovor
9	D
10	B
11	B
12	D

Naloga	Odgovor
13	C
14	A

Za vsak pravičen odgovor 1 točka.

Skupaj 14 točk

B) Strukturirani eseji**1. naloga**

Raven	Navodila za točkovanje	Točke
	<p>ZNANJE</p> <p>Temeljna področja razvoja in opisi:</p> <ul style="list-style-type: none"> – telesni razvoj: spremembe v telesni višini in teži, razvoj okostja, mišičevja ... – motorični razvoj: razvoj ravnotežja, koordinacije ... – razvoj občutenja in zaznavanja: razvoj vida, sluha, tipa ... – spoznavni (kognitivni) razvoj: spremembe v mišljenju, spominu, razvoju govora ... – čustveni razvoj: razvoj čustev in čustvene navezanosti, pridobivanje čustvene zrelosti, razvoj intimnosti ... – socialni razvoj: spremembe v medosebnih odnosih, razvoj identitete ... <p>OPOMBA: Zadostuje 1 opis vsakega poimenovanega področja razvoja. Kandidat lahko navede tudi področji moralnega razvoja in samopodobe.</p>	
2. raven	poimenovana in opisana 3 temeljna področja razvoja	4
	poimenovana 3 temeljna področja, 2 opisani	3
1. raven	poimenovani 2 temeljni področji, obe opisani ali poimenovana 3 temeljna področja	2
	poimenovano in opisano 1 temeljno področje ali poimenovani 2 temeljni področji ali opisani 2 temeljni področji	1
	<p>RAZUMEVANJE IN UPORABA</p> <p>Primerjava razvojnih obdobj mladostništva in odraslosti po področjih, npr.:</p> <p>Telesno področje: za mladostništvo je značilna hitra telesna rast, pridobivanje spolne zrelosti, za zgodnjo odraslost je značilen višek telesnega in biološkega delovanja, vendar že po 30. letu sledimo upadu delovanja telesnih organov ...</p> <p>Spoznavno področje: za mladostništvo je značilen razvoj abstraktnega mišljenja, v odraslosti mišljenje postaja bolj realistično, pri nekaterih tudi pooperacionalno razmišljanje ...</p> <p>Socialno področje: mladostniku so zelo pomembna prijateljstva in druženje v vrstniških skupinah, v odraslosti je manj prijateljev, več druženja s partnerji, ustvarjanje družine; mladostniki so še čustveno in finančno odvisni od primarne družine, v zgodnji odraslosti se vzpostavlja finančna neodvisnost ...</p> <p>Čustveno področje: mladostniki vzpostavljajo intimna razmerja, ki so še kratkotrajna, netrdna, v odraslosti je spolne intimnosti več, trajnost partnerstva ...</p> <p>Samopodoba: mladostniki vzpostavljajo identiteto, pri tem še veliko preizkušajo, v odraslosti se identiteta utrdi (odrasli razvija kariero, ve, kaj želi v življenju in katerim ciljem, vrednotam je zavezan) ...</p> <p>OPOMBA: Odgovor je ustrezen tudi, če kandidat področja izrecno ne poimenuje, je pa to razvidno iz opisa. Ustrezne so primerjave mladostništva s katerimkoli obdobjem odraslosti.</p>	

Raven	Navodila za točkovanje	Točke
4. raven	primerjava razvojnih obdobij s 3 področji razvoja (1 primerjava za vsako) ali primerjava razvojnih obdobij z 2 področjema (2 primerjavi za vsako) OPOMBA: Ocena 4 ali 5 točk je odvisna od kakovosti odgovora.	4–5
3. raven	primerjava razvojnih obdobij z 2 področjema razvoja	3
	primerjava razvojnih obdobij z 1 področjem ali 2 opisa za vsako razvojno obdobje	2
	1 opis za vsako razvojno obdobje ali 2 opisa za 1 obdobje	1
	<p>SINTEZA IN VREDNOTENJE</p> <p>Dejavniki socializacije pri prehodu iz mladostništva v odraslost in utemeljitve, npr:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Družina (starši): spodbujanje k samostojnosti, ki omogoča hitrejše čustveno in finančno osamosvajanje od staršev; pogovori, s katerimi starši pomagajo k oblikovanju jasne identitete; krepitev zaupanja vase z enakovredno komunikacijo v družini ... – Vrstniki: izkušnje v vrstniški skupini prispevajo k razvoju socialnih spretnosti; izkušnja zaupnosti med prijatelji ugodno prispeva k razvoju intimnih odnosov ... – Šola: prispeva k oblikovanju poklicne identitete; prispeva k občutkom zaupanja v lastne sposobnosti in znanje, ki jih mladi odrasli potrebuje v svetu dela ... – Mediji: spodbujajo podaljševanje mladosti z oglaševanjem potrošniških vrednot, kulta mladosti ... – Kultura (tradicija): zaradi podaljševanja šolanja se podaljšuje odvisnost od staršev; vsaj v zahodnih kulturah mladi vse dlje ostajajo doma, se zaposlujejo, poročajo in imajo otroke pozneje kakor v preteklosti ... 	
6. raven	presoje 3 dejavnikov socializacije z utemeljitvami	5
	presoje 3 dejavnikov socializacije, 2 utemeljitvi	4
5. raven	presoji 2 dejavnikov socializacije z utemeljtvama	3
	presoji 2 dejavnikov socializacije, 1 utemeljitev	2
	presoji 2 dejavnikov socializacije ali presoja 1 dejavnika socializacije z utemeljitvijo	1

OPOMBA: Za celoten esej lahko kandidat dobi **1 dodatno točko** v skladu z merili v Predmetnem izpitnem katalogu 2013, str. 9.

2. naloga

Raven	Navodila za točkovanje	Točke
	<p>ZNANJE</p> <p>Opredefitev čustev:</p> <ul style="list-style-type: none"> – čustva so procesi, ki izražajo človekov vrednostni odnos do zunanjega sveta ali do samega sebe; – čustva so (kompleksni) procesi, ki vključujejo fiziološke, spoznavne (kognitivne) in izrazne komponente; – druge ustrezne opredelitve po presoji ocenjevalca. <p>OPOMBA: Zadostuje 1 opredelitev.</p> <p>Temeljna čustva: strah, jeza, veselje, žalost, presenečenje, gnus (zavračanje) ...</p> <p>Kompleksna čustva: ljubezen, ljubosumje, zavist, prezir, občutje krivde, ponos ...</p>	
2. raven	opredelitev ter naštetih 3 temeljna in 3 kompleksna čustva	4
	opredelitev ter naštetih 2 kompleksni in 2 temeljni čustvi	3
1. raven	pomanjkljiva opredelitev ter naštetih 1 temeljno in 1 kompleksno čustvo	2
	pomanjkljiva opredelitev ali naštetih 1 temeljno in 1 kompleksno čustvo OPOMBA: Pomanjkljiva je npr. opisna opredelitev (čustva doživljamo v okoliščinah, ki so za nas pomembne).	1
	<p>RAZUMEVANJE IN UPORABA</p> <p>Značilnosti temeljnih čustev:</p> <ul style="list-style-type: none"> – so prirojena; v posameznikovem razvoju se pojavijo v 1. letu življenja, – so splošna; doživljajo jih vsi ljudje, ne glede na kulturo, – najpomembnejša funkcija temeljnih čustev je prilagoditev; omogočajo učinkovito prilagajanje spremembam v odnosu med posameznikom in zunanjim svetom, – značilna obrazna mimika; vsi ljudje (tudi slepi od rojstva) izražamo temeljna čustva s podobno obrazno mimiko, – drugi smiselni odgovori po presoji ocenjevalca. <p>Okoliščine (situacije), v katerih doživlja temeljno čustvo otrok in mladostnik, npr.:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Strah: otrok doživlja strah ob ločitvi od staršev, mladostnik v socialnih situacijah, ko se boji zavrnitve vrstnikov, posmeha ...; – Jeza: otrok doživlja jezo, če ga oviramo pri dejavnosti, npr. igri, mladostnik doživlja jezo pri nepravilnosti, če se mu godi krivica ...; – Veselje: otrok se veseli pomembnih dogodkov, npr. praznovanj, izletov, mladostnik pa pri uspehu v neki dejavnosti, npr. športu ... 	
4. raven	pojasnjene 3 značilnosti temeljnih čustev in opisani obe situaciji za izbrano čustvo	5
	pojasnjeni 2 značilnosti temeljnih čustev in opisani obe situaciji za izbrano čustvo	4
3. raven	pojasnjena 1 značilnost temeljnih čustev in opisani obe situaciji ali pojasnjeni 2 značilnosti temeljnih čustev in opisana 1 situacija	3
	pojasnjena 1 značilnost temeljnih čustev in opisana 1 situacija ali opisani 2 situaciji	2
	pojasnjena 1 značilnost temeljnih čustev ali opisana 1 situacija	1

Raven	Navodila za točkovanje	Točke
	<p>SINTEZA IN VREDNOTENJE</p> <p>Presoja in pojasnitev vpliva družine na razvoj čustev, npr.:</p> <ul style="list-style-type: none"> – odzivanje staršev na čustva otroka; izkušnje v družini: če starši otrokova čustva prepoznavajo, je to zanj dobro, zmožen bo pestrega čustvovanja; če jih spregledujejo, pa bo morda nekatera čustva redkeje izražal, saj jih bo imel za nesprejemljiva ..., – starši kot model izražanja čustev: starši so za otroka model, po katerem se zgleduje, zato se bo od njih učil uravnavanja čustev; čustva, ki jih starši pogosteje izražajo, bo lažje izražal tudi otrok ..., – vzgojni stil: otroci, ki so vzgajani avtoritarno, doživljajo več jeze do staršev in strahu, a ta čustva skrivajo in jih ne izrazijo ...; permissivno vzgojeni otroci čustev ne znajo ustrezno nadzirati, saj so njihovi starši dopuščali vsako izražanje čustev ..., – čustvena prikrajšanost: čustva so v prvem letu življenja temelj za vzpostavljanje in razvijanje medosebnih odnosov, zato lahko pomanjkanje čustvenih stikov, topline in naklonjenosti usodno vpliva na otrokov nadaljnji čustveni in osebnostni razvoj ..., – drugi smiselni odgovori po presoji ocenjevalca. 	
6. raven	presoja 3 vplivov s pojasnitvami	5
	presoja 3 vplivov, 2 vpliva pojasnjena	4
5. raven	presoja 2 vplivov s pojasnitvama	3
	presoja 2 vplivov, 1 vpliv pojasnjen	2
	presoja 1 vpliva s pojasnitvijo ali presoja 2 vplivov	1

OPOMBA: Za celoten esej lahko kandidat dobi **1 dodatno točko** v skladu z merili v Predmetnem izpitnem katalogu 2013, str. 9.

3. naloga

Raven	Navodila za točkovanje	Točke
	<p>ZNANJE</p> <p>Poimenovanje in opredelitev komponent stališč:</p> <ul style="list-style-type: none"> – spoznavna (kognitivna) komponenta: obsega vednost, informacije, znanje, argumente o neki socialni skupini, dogodku, dejavnosti ali ideji; – čustvena (emocionalna) komponenta: zajema pozitivna ali negativna čustva in subjektivne vrednostne ocene glede na objekt stališča; – dinamična (vedenjska, konativna) komponenta: je pripravljenost oz. težnja posameznika, da deluje v skladu s svojimi stališči. 	
2. raven	poimenovane in opredeljene 3 komponente stališč	4
	poimenovane 3 komponente, opredeljeni 2 komponenti stališč	3
1. raven	poimenovani 2 komponenti stališč, opredeljena 1 komponenta ali poimenovane 3 komponente stališč	2
	poimenovana in opredeljena 1 komponenta ali poimenovani 2 komponenti stališč	1
	<p>RAZUMEVANJE IN UPORABA</p> <p>Primeri za komponente pozitivnega stališča do znanja, npr.:</p> <ul style="list-style-type: none"> – spoznavna (kognitivna): npr. učenec pozna načine uspešnega učenja; je seznanjen s sodobnimi načini iskanja podatkov; zna utemeljiti, zakaj je znanje vrednota ... – čustvena (emocionalna): npr. rad se uči; razveseli ga nova snov, informacija; uživa ob prelistavanju enciklopedij ... – dinamična (vedenjska): npr. učenec je pripravljen iskati podatke po internetu; želi se udeležiti tekmovanj ... 	
4. raven	z 2 primeroma ponazorjena vsaka od 3 komponent stališč	5
	z 2 primeroma ponazorjeni 2 komponenti stališč in z 1 primerom ponazorjena 1 komponenta stališč	4
3. raven	z 1 primerom ponazorjena vsaka od 3 komponent stališč	3
	z 1 primerom ponazorjeni 2 komponenti stališč	2
	z 1 primerom ponazorjena 1 komponenta stališč	1

Raven	Navodila za točkovanje	Točke
	<p>SINTEZA IN VREDNOTENJE</p> <p>Presoja pozitivnih vplivov vrstnikov, npr.:</p> <ul style="list-style-type: none"> – vrstniki pohvalijo dosežke na tekmovanjih; so ponosni na uspešnega sošolca; cenijo znanje, saj večkrat prosijo za dodatno razlago ..., – vrstniki skupaj obiskujejo krožke, interesne dejavnosti ..., – družijo se v prostem času, da bi izmenjevali izkušnje, knjige, pisali naloge ..., – vrstniki se zgledujejo po uspešnem vrstniku, posnemajo njegove načine uspešnega učenja ..., – vrstniki spodbujajo k prijavi na tekmovanje; hvalijo sošolca in izkazujejo odobravanje; predlagajo pohvale in nagrade ..., – drugi smiselni odgovori po presoji ocenjevalca. <p>Presoja negativnih vplivov vrstnikov, npr.:</p> <ul style="list-style-type: none"> – vrstniki negativno vrednotijo učno uspešnost učenca, npr. kličejo ga »piflar«, »grebator« ..., – vrstniška skupina pretirano poudarja materialne dobrine in vrednote, ki niso povezane z znanjem ..., – mladostnik, ki veliko ve, ceni znanje in se učinkovito uči, ni sprejet v skupini vrstnikov ..., – posmehljiv odnos do pohval in nagrad, kar razvrednoti pomen znanja ..., – drugi smiselni odgovori po presoji ocenjevalca. 	
6. raven	presoja 3 pozitivnih in 3 negativnih vplivov	5
	presoja 3 pozitivnih in 2 negativnih vplivov ali obratno	4
5. raven	presoji 2 pozitivnih in 2 negativnih vplivov	3
	presoja 2 pozitivnih in 1 negativnega vpliva ali obratno	2
	presoja 2 vplivov	1

OPOMBA: Za celoten esej lahko kandidat dobi **1 dodatno točko** v skladu z merili v Predmetnem izpitnem katalogu 2013, str. 9.

4. naloga

Raven	Navodila za točkovanje	Točke
	<p>ZNANJE</p> <p>Opisi Thurstonove teorije inteligentnosti:</p> <ul style="list-style-type: none"> – inteligentnost sestavlja 7 primarnih umskih sposobnosti (faktorjev) – sposobnosti so med seboj razmeroma neodvisne – teorija je psihometrična – drugi opisi po presoji ocenjevalca <p>Faktorji inteligentnosti po Thurstonu:</p> <ul style="list-style-type: none"> – besedni (verbalni) faktor (besedno razumevanje) – V – faktor besednosti (tekoča raba besed) – W – številski (numerični) faktor – N – prostorski (spacialni) faktor ali prostorska predstavljalnost – S – zaznavni (perceptivni) faktor – P – spominski faktor – M – faktor (abstraktnega, logičnega) sklepanja – R 	
2. raven	2 opisa teorije in poimenovanih 5 faktorjev	4
	1 opis teorije in poimenovanih 5 faktorjev ali 2 opisa teorije in poimenovani 4 faktorji OPOMBA: Če kandidat poimenuje faktorje samo s črkami, je odgovor ocenjen s 3 točkami.	3
1. raven	1 opis teorije in poimenovani 4 faktorji ali poimenovanih 5 faktorjev	2
	1 opis teorije ali poimenovani 4 faktorji	1

Raven	Navodila za točkovanje	Točke
	<p>RAZUMEVANJE IN UPORABA</p> <p>Opredelevanje izbranih faktorjev, npr.:</p> <ul style="list-style-type: none"> – besedni faktor: razumevanje besednih odnosov in vsebin, – faktor besednosti: sposobnosti, povezane z besednim zakladom, – številski faktor: hitrost in točnost uporabe računskih operacij, – faktor sklepanja: sposobnost presojanja logičnih odnosov, sklepanja in iskanja pravil, hitrega in učinkovitega odkrivanja novih odnosov med informacijami ..., – opredelitve drugih faktorjev po Thurstonu. <p>Naloge, s katerimi bi lahko merili razvitost posameznega faktorja, npr.:</p> <ul style="list-style-type: none"> – besedni (verbalni) faktor: <ul style="list-style-type: none"> <i>Podčrtajte besedi, ki imata bodisi popolnoma enak bodisi popolnoma nasproten pomen!</i> <i>marljiv nezaposlen ubogljiv ničvreden len</i> – faktor besednosti: <ul style="list-style-type: none"> <i>Navedite pet besed, ki se začnejo s črko B.</i> – številski faktor: <ul style="list-style-type: none"> <i>Čim hitreje rešite spodaj zapisane enačbe.</i> $34 + 55 = \underline{\quad}$ $12 + 87 = \underline{\quad}$ $55 + 36 = \underline{\quad}$ – faktor sklepanja: <ul style="list-style-type: none"> <i>Nadaljujte niz : 6, 10, 9, 14, 13, 19, 18, _____, _____</i> – ustrezni primeri nalog za druge faktorje. 	
4. raven	2 faktorja opisana in ustrezni nalogi za oba faktorja OPOMBA: Ocena 4 ali 5 točk je odvisna od kakovosti odgovora.	4–5
3. raven	faktorja opisana, ustrezna naloga za 1 faktor ali obratno	3
	2 faktorja opisana ali 1 faktor opisan z ustrezno nalogo ali 2 nalogi za poimenovana faktorja	2
	1 faktor opisan ali naloga za 1 faktor	1

Raven	Navodila za točkovanje	Točke
	<p>SINTEZA IN VREDNOTENJE</p> <p>Presoje namena merjenja inteligentnosti s testi:</p> <ul style="list-style-type: none"> – poklicno usmerjanje in svetovanje; – ugotavljanje nadarjenosti; štipendiranje nadarjenih; – selekcija oz. izbiranje za sprejem na delovno mesto ali vpis v neki študijski program; – diagnostika (pri ugotavljanju posebnih učnih težav, napak v mišljenjskem procesu ali možganskih poškodb). <p>Pojasnitev, zakaj moramo biti pri razlagi testnih izidov previdni, npr.:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zgolj na podlagi testov inteligentnosti ne moremo vedno napovedovati posameznikove akademske ali življenjske uspešnosti; – dosežki pri testih inteligentnosti niso povsem trdni: še posebno nihajo povprečni IQ, izjemno nizki in izjemno visoki IQ pa so trdnejši; – na izmerjeni IQ lahko vplivajo tudi nekateri drugi dejavniki, npr. motivacija, trenutno stanje posameznika med testom (utrujenost, bolezen ...), način izvedbe testiranja; – naloge v testih inteligentnosti merijo predvsem konvergentno mišljenje, ne pa tudi razvitosti divergentnega mišljenja, čeprav problemi, ki jih rešujemo v vsakdanjem življenju, pogosto zahtevajo divergentno mišljenje; – testi inteligentnosti merijo trenutno razvitost in izraženost inteligentnosti, ne merijo pa intelektualne zmožnosti, zato je lahko uporaba merjenja IQ v selektivne namene v nekaterih primerih sporna; – neposodobljeni testi inteligentnosti, ki zaradi splošno znanih nalog ali zaradi starih norm (Flynnov učinek) niso več veljavni; – druge smiselne pojasnitve po presoji ocenjevalca. 	
6. raven	3 presoje namena merjenja in 2 pojasnitvi	5
	2 presoji namena merjenja in 2 pojasnitvi	4
5. raven	2 presoji namena merjenja in 1 pojasnitev ali obratno	3
	1 presoja namena merjenja in 1 pojasnitev	2
	1 presoja namena merjenja ali 1 pojasnitev	1

OPOMBA: Za celoten esej lahko kandidat dobi **1 dodatno točko** v skladu z merili v Predmetnem izpitnem katalogu 2013, str. 9.